

Srovnání zkoušek zakončujících středoškolské vzdělávání v České republice a Španělsku

Bc. Jiří Helus

31. 5. 2020

1 Úvod

Jakožto studenta učitelství mě vzdělávání zajímá a to i napříč zeměmi, nejen u nás. Obzvláště mě zajímá středoškolské vzdělávání, a proto jsem si vybral toto téma. Ukončení střední školy je důležitým milníkem pro většinu z nás. Je to období, kdy dosahujeme plnoletosti a mnoho z nás se připravuje na vysokou školu a s tím často spojené stěhování a osamostatnění. Takto to mají žáci u nás. Ale je to tak opravdu všude? Jako zemi, se kterou budu provádět srovnání, jsem si vybral Španělsko. Cílem této práce je srovnat zkoušky ukončující středoškolské vzdělávání u nás a ve Španělsku a doplnit ho vlastním názorem o důležitosti těchto zkoušek.

2 Teoretický základ

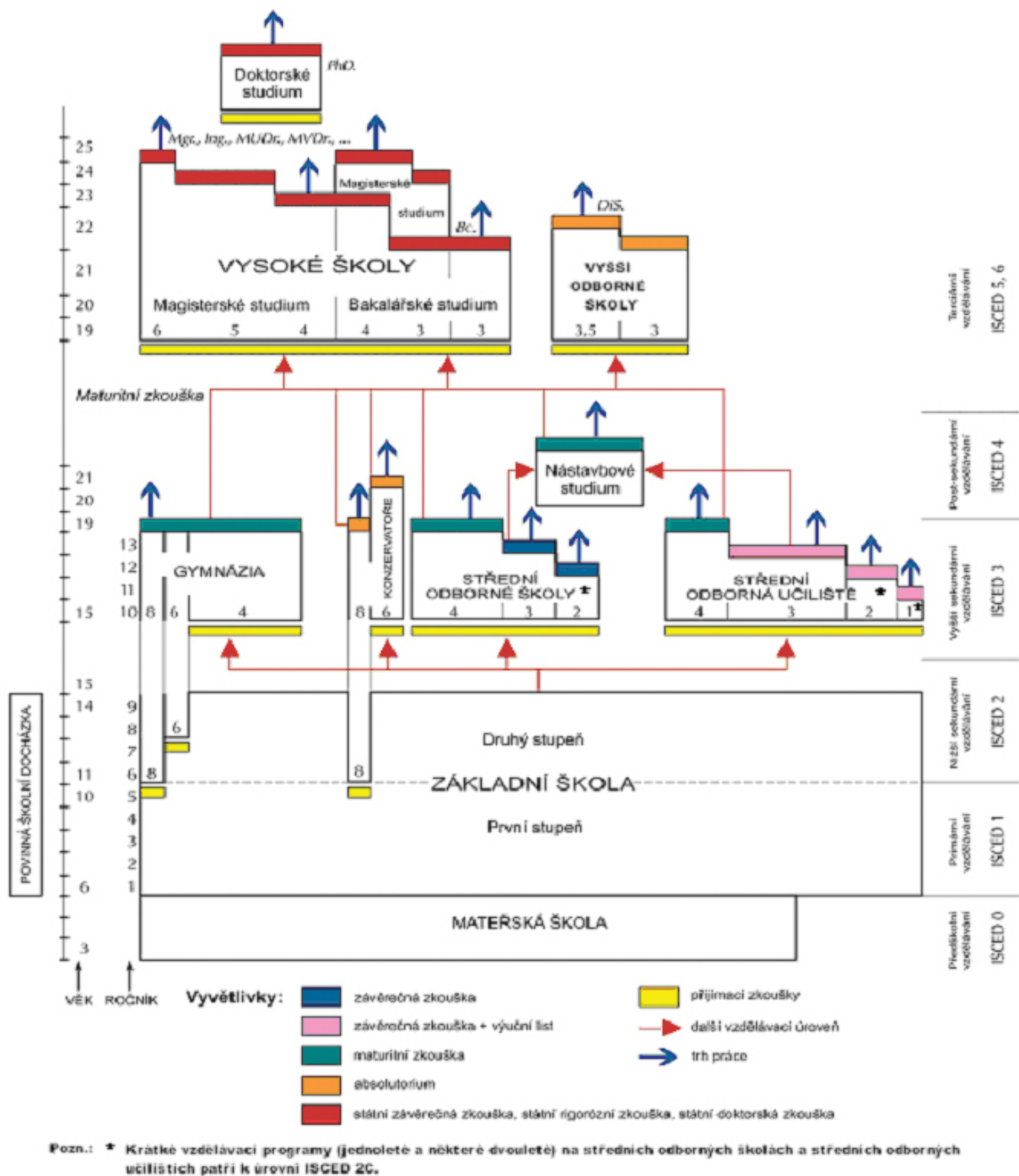
2.1 ISCED 2011

Pro porozumění struktury vzdělávání je důležité v krátkosti popsat mezinárodní klasifikaci vzdělávání ISCED, která vznikla v roce 2011. Předchozí klasifikace vznikla roku 1997 a byla platná do roku 2015. Od roku 2016 již musí být uvedena na všech dodatcích o osvědčení. Tato klasifikace užívá trojmístný kód, který popisuje, o jaký typ vzdělávání se jedná. První číslo kódu označuje úroveň programu či dosaženého vzdělání (jejich počet je nyní 8), druhé číslo kódu označuje kategorii zaměření (všeobecné – 4, odborné – 5), třetí vypovídá o tom, do jaké míry program/dosažené vzdělání umožňuje další postup ve studiu. Pro tuto práci jsou klíčové kódy, jež začínají číslem 3 (podoba 3XX) a označují 3. stupeň vzdělávání, který je obecně chápán jako střední škola.

2.2 Struktura vzdělávacího systému (schéma a vazba na ISCED)

2.2.1 Struktura vzdělávacího systému v ČR

Strukturu vzdělávacího systému v ČR vystihuje následující schéma:

První úroveň je tzv. preprimární vzdělávání, označováno jako mateřská škola. Do ní dochází děti ve věku 3-5 let a získávají v ní nezákladnější dovednosti – pevnou vůli, ambice, spolehlivost, ale i schopnost poslouchat a soustředit se.

Druhou úroveň je tzv. primární a nižší sekundární vzdělávání, které se souhrnně označuje základní škola. Základní škola se dělí na první stupeň (primární vzdělávání) a druhý stupeň (sekundární vzdělávání). Základní vzdělání je pro všechny občany ČR povinné a docházka trvá 9 let. Žáci se mohou rozhodnout po prvním stupni přestoupit na osmileté gymnázium. Taktéž se pro to mohou rozhodnout po dalších dvou letech na druhém stupni.

Třetí úroveň je tzv. vyšší sekundární vzdělávání, označováno jako střední škola. Po dosažení vzdělání mohou žáci získat:

1. Střední vzdělání s maturitní zkouškou
2. Střední vzdělání s výučním listem
3. Střední vzdělání

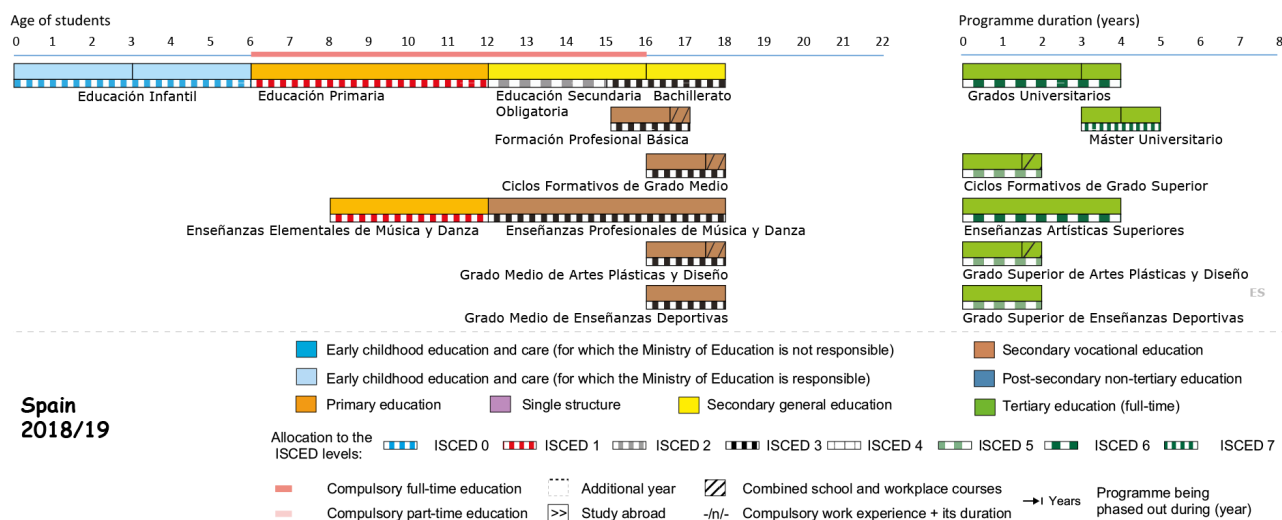
Jsou celkem čtyři typy středních škol:

1. Gymnázia
2. Střední odborné školy
3. Střední odborná učiliště
4. Konzervatoře

Jak už bylo zmíněno, podle ISCED 2011 je celkem 8 úrovní vzdělávacího programu a pro tuto práci nejsou další důležité.

2.2.2 Struktura vzdělávacího systému ve Španělsku

Strukturu vzdělávacího systému ve Španělsku popisuje následující schéma:

Ve Španělsku taktéž začínají preprimárním vzděláváním (Educación infantil). Slouží dětem od narození do šesti let věku.

Následuje primární vzdělávání (Educación primaria), které zahrnuje tři cykly po dvou letech, tedy trvá celkem šest let.

Ve dvanácti letech věku, kdy žáci dokončí primární vzdělávání, se přesunou na sekundární vzdělávání (Educación secundaria obligatoria, zkráceně ESO). Je také bezplatné a patří stále do povinné školní docházky (obdobně jako primární vzdělávání). Je tedy nedílnou součástí zakončení základního vzdělání. Oproti České republice je toto vzdělávání vnímáno jako střední škola. V okamžiku, kdy žák dovrší šestnácti let, se rodiče mohou rozhodnout, že žák ukončí

studium v této fázi a bude mu vydáno potvrzení, že dokončil základní školní docházku a odchází si hledat zaměstnání. Pokud se rozhodne setrvat a prospěje ze všech oblastí a předmětů druhého stupně, obdrží titul „Graduado en Educación Secundaria“.

Tento titul umožňuje absolvovat dva roky akademického kurzu, který většinou navštěvují žáci mezi šestnáctým a osmnáctým rokem života. Na konci je možné získat maturitní osvědčení „bachillerato“. Případně profesní výchovu.

Střední školy jsou následujícího typu:

1. S maturitou
2. Odborné vzdělávání
3. Konzervatoře
4. Sportovní vzdělávání
5. Jazykové vzdělávání

2.3 Zkoušky zakončující středoškolské vzdělávání

2.3.1 Zkoušky zakončující středoškolské vzdělávání v ČR

Maturitní zkouška Maturita je zkouška zakončující úplné středoškolské vzdělávání (3 v ISCED) v Česku. Složení maturitní zkoušky je předpokladem k přijetí ke studiu na vysoké škole. Nesložení maturitní zkoušky vede k ukončenému středoškolskému vzdělání bez maturity, což mohou studenti doložit vysvědčením z posledního ročníku. Složení maturitní zkoušky vede k ukončenému středoškolskému vzdělání s maturitou, což mohou studenti dokládat jinou listinou s názvem vysvědčení o maturitní zkoušce. Od roku 2011 se v České republice konají státní maturitní zkoušky. Tedy maturita se skládá ze dvou částí. Jedna je státní část, která obsahuje pro všechny povinný český jazyk a ve druhém případě se žáci mohou rozhodnout mezi matematikou a cizím jazykem. Dlouhodobě se diskutuje o zavedení povinné maturity z matematiky. Kromě státní části maturity si každý obor určuje profilovou část. U odborných oborů to bývají odborné předměty, u všeobecně zaměřených oborů si žáci často předměty vybírají.

Výuční list Výuční list je doklad o dosažení středního vzdělání (3 v ISCED) v některém z učebních oborů, není-li vzdělávání zakončeno maturitní zkouškou. Vydává se studentovi, který vykonal závěrečnou zkoušku, která sestává z písemné a ústní zkoušky a zkoušky z praktického výcviku. Její podobu si určuje škola. S výučním listem se nejčastěji setkají žáci odborných škol.

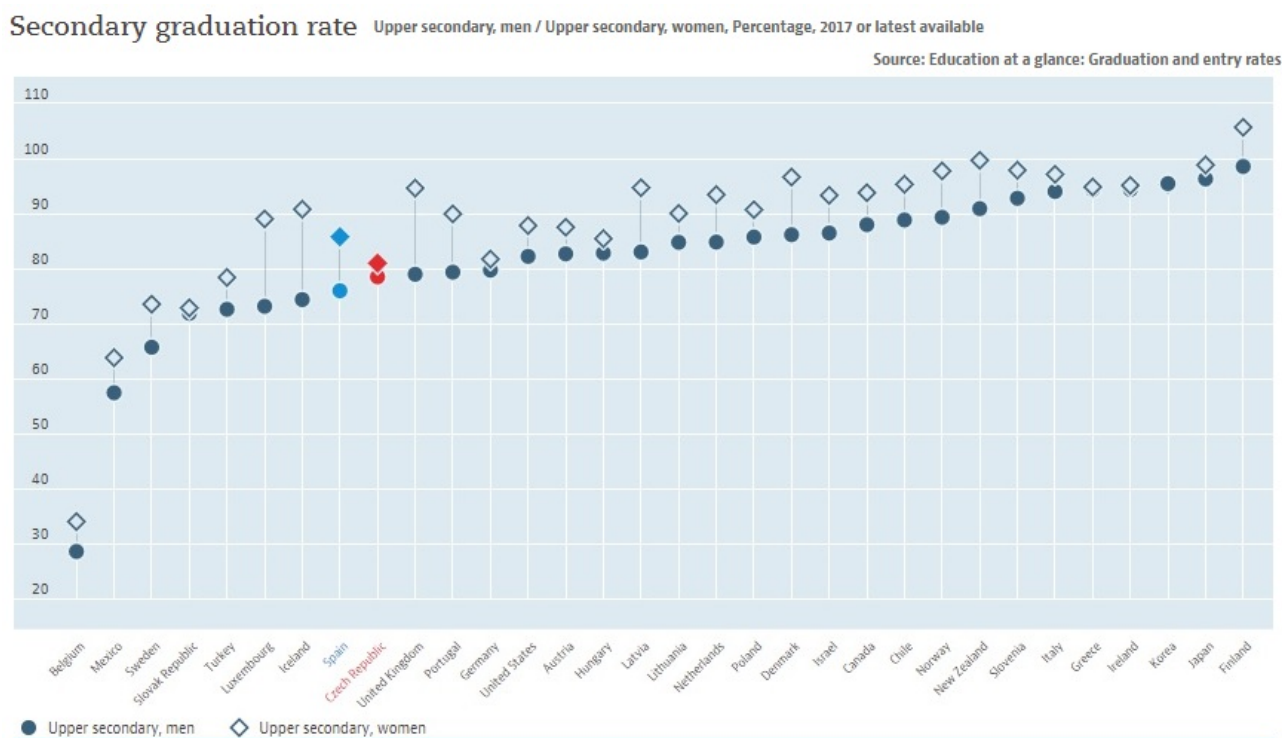
Závěrečná zkouška Tento typ škol hojně využívají studenti se speciálními vzdělávacími potřebami. Cílem je připravit tyto jedince na další povolání. Studium je v délce jednoho, maximálně dvou let při denním studiu a je zakončeno závěrečnou zkouškou a student obdrží vysvědčení o závěrečné zkoušce.

2.3.2 Zkoušky zakončující středoškolské vzdělávání ve Španělsku

Studenti odborných škol a maturitního vzdělávání ve Španělsku oproti nám žádné zkoušky na závěr studia neskládají. Podmínkou pro získání titulu „Bachiller“ je pozitivní hodnocení ve všech předmětech.

2.4 Statistiky

Následující graf znázorňuje míru úspěšných absolventů druhého stupně vzdělávání. Ta představuje procento lidí, kteří úspěšně zakončili středoškolské vzdělávání během jejich života. Graf je rozdělen podle pohlaví a zobrazuje střední vzdělání, vyšší odborné střední vzdělání, ale již ne terciální, tedy vysokoškolské vzdělání.

3 Shrnutí a závěr

Myšlenka absence zkoušky ukončující středoškolské vzdělávání je zajímavá a pro nás velice zvláštní. Přeci jenom, počátek maturit sahá až do počátku devatenáctého století, konkrétně do roku 1812 do Pruska. Následně, v roce 1849 v rámci Exner-Bonitzovy reformy se maturity dostaly k nám, do českých zemí. A jejich podoba zůstává dodnes velice podobná. Maturity jsou v nás zakořeněné a představují pro nás mnohé.

Jeden aspekt je, že je to jakási „zkouška dospělosti“. Tedy první moment, kdy v životě musíme pokořit relativně vysokou překážku, kterou v dnešní době pokořuje většina lidí a tím se zařadíme mezi ně do „lepší společnosti“. Samozřejmě, pokud by takováto zkouška chyběla, jsou i další zkoušky, které nás mají prověřit, například autoškola, kterou mnoho lidí také dokončuje kolem věku devatenácti let. To ale není stejné.

Dalším aspektem je jakási „smyslnost“ studia. To je bohužel největší kámen úrazu. České školství je založeno na neustálém ověřování a kontrolování, že žáci mají dostatek znalostí a vedomostí, které by se jim snad mohly někdy v životě hodit. Pravdou zůstává, že většina vedomostí, které se ve škole učíme, brzy po zkoušce zapomeneme, jelikož je nevyužíváme. Kdykoliv si je pak můžeme samozřejmě najít, na to však české školství nehledí. Ve Španělsku jsou žáci patrně vnějšně motivováni ke zdárnému splnění každého předmětu v průběhu studia, ale již se

nemusí stresovat závěrečnou zkouškou, která ověří, že vše udrželi po celou dobu v paměti.

I přes to, že jsme dvě země, kdy jedna maturitní zkoušky (příp. výuční listy) pořádá a druhá ne, dle grafu v předchozí kapitole vidíme, že co se počtu absolventů středních škol týče, stojíme si velice obdobně. U nás více vynikají muži, ve Španělsku ženy.

Je tedy otázkou, co nám zkoušky ukončující středoškolské vzdělávání vlastně přináší. Maturitní vysvědčení a výuční listy rozdáváme jak na běžícím pásu a jen málo lidí se rozhodne po dosažení základního vzdělání jít pracovat, přeci jenom, pro takové lidi nejsou nabídky příliš lákavé, a další nepatrná část jsou ti, kteří následné studium nezvládnou. Vysoké školy, které chtějí prosit žáky a získat jen ty lepší a vhodnější z nich, vytváří vlastní přijímací zkoušky. V ten moment postrádá maturitní vysvědčení smysl. Zaměstnavatelé maturitní vysvědčení požadují, ale často je nezajímá, jaké známky uchazeč měl, jaké předměty ho bavily a co si z toho pamatuje. Většina zaměstnavatelů si své nové zaměstnance ráno proškolí samo. Z tohoto pohledu ztrácejí maturitní a další zkoušku ukončující středoškolské vzdělávání v aktuální podobě smysl. O zkouškách se dnes a denně diskutuje, tedy je možné, že se vše během pár let změní.

4 Zdroje

1. <http://www.nuv.cz/isced> (31. 5. 2020)
2. KOVANDOVÁ, Petra. Komparace vzdělávacích systémů v České republice a Španělsku. České Budějovice. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.
3. VONDROUŠ, Jan. Vzdělávací systém České republiky a Španělského království. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. PhDr. Jiří Prokop, Ph.D.
4. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Maturita> (31. 5. 2020)
5. https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDu%C4%8Dn%C3%AD_list (31. 5. 2020)
6. https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99edn%C3%AD_%C5%A1kola#Ukon%C4%8Den%C3%AD_st%C5%99edn%C3%ADho_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD (31. 5. 2020)
7. <http://www.nicm.cz/vzdelavaci-system-ve-spanelsku> (31. 5. 2020)
8. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/spain_en (31. 5. 2020)
9. <https://data.oecd.org/students/secondary-graduation-rate.htm> (31. 5. 2020)